Сывлăх ыйтăвĕсемпе

Хамăр сывлăхшăн хамăрах тăрăшар

Пĕрремĕш çул кăна мар ĕнтĕ Шупашкарти районсем хушшинчи çут çанталăк сыхлавĕн прокуратури республика территорийĕнче биологи каяшĕсене утилизацилемĕ чухне ветеринарипе санитари нормисене епле пурнăçланине çирĕп тĕрĕслесе тăрать. Уйрăмах вылĕхсен масарĕсем пирки асăнса хăвармалла.

Çут çанталăк сыхлавĕн прокуратури вылĕхсен масарĕсене тĕрĕслени çакна кăтартса пачĕ. Республика территорийĕнче 862 вылĕх масарне паспортланă. Вĕсенчен 463-шĕнче Çĕпĕр язвипе вилнĕ вылĕхсене пытарнă тĕслĕхсем пур. Çут çанталăк сыхлавĕн органĕсем туса ирттернĕ ĕçсене пула 2006 çулта республикăра вылĕхсен масарĕсен шучĕ 873-не çитрĕ, вĕсенчен 464-шĕнче Çĕпĕр язвипе вилнĕ вылĕхсене пытарнă тĕслĕхсем пур.

2005 çулта Чăваш Республикинчи Россельхознадзор управленийĕ, республика патшалăх ветеринари службипе, Раççей потребительсен надзорĕн Чăваш Республикинчи управленийĕ учетра тăракан пур вылĕх масарĕсене те тĕрĕслерĕ. 2006 çулта республикăра 719 вылĕх масарне (пĕтĕм шутран 82 процент) тĕрĕсленĕ. Вĕсенчен 214-шĕ (30 процент) пур требованисене те тивĕçтерессĕ. Масарсенчен 289-шне (40 процент) карта тытса çавăрнă, 404 масара (56 процент) канав чавса уйăрнă, 518 масар çинче (72 процент) кăтартса çырнисем пур.

Çавна каласа хăварасшăн. Уйрăмах Çĕпĕр язви чирĕн спорисем çĕр ăшĕнче çĕршер çула яхăн сыхланса юлма пултарассĕ. Вĕсем вара вылĕхсен массăллă чирлесси патне илсе пыма, çынсен сывлăхĕшĕн хăрушлăх кăларса тăратма та пултарассĕ. Çавăнпа та вылĕхсен масарĕсем çинче çирĕп йĕрке кирлĕ.

Хальхи вăхăтра масарсем çинче пур çĕрте те кирлĕ йĕрке çук-ха. Сыхланассипе вара чи ансат требованисене те пулин асăнса хăварни ытлашши пулас çук. Кун пирки кашни ял тăрăхĕн пуçлăхĕнех, кашни çыннăнах пĕлсе тăмалла. Вылĕхсем пытарнă территорире курăк çулмалла мар, ку территорирен тăпра илме, кунта вылĕхсен кĕтсе çӳреме, тĕрлĕрен çурт-йĕр тума юрамасть.

Вылĕх масарĕсенчи йĕркесĕрлĕхсем пирки Шупашкарти районсем хушшинчи çут çанталăк сыхлавĕн прокуратурине çак адреспа пĕлтерме ыйтатпăр: 428027, Шупашкар хули, Эгерски бульвар, 24, тел.: 57-52-18.

Д. ПЛАТОНОВ,
çут çанталăк сыхлавĕн прокуратурин прокурорĕн аслă пулăшаканĕ.

Республикăра

Н.Федоров: "Вунă çулта Чăваш Ен историйĕнче тунă чухлĕ хваттер çĕклĕпĕр"

(Вĕçĕ. Пуçл. 1-мĕш стр.).
Тепĕр организацире – "Австро-Росса" ДСК" ОООра республика пуçлăхĕ сахал хутлă хваттерсем тунă çĕрте (панельсем, стропилсем, мансарда конструкцийĕсем) усă курмалли йывăç материалсенчен пысăк технологипе хатĕрлекен изделисемпе паллашрĕ. Вĕсем промышленноç, ял хуçалăх, суту-илӳ, культура объекчĕсем тунă çĕрте питĕ кирлĕ. Производство хăвачĕ çулталăкра – 70 пин тăваткал метр. Ĕçре Австри, Германи технологийĕсемпе усă курассĕ. Предприяти çав технологисене Чăваш Еншĕн юрăхлă туса майлаштарнă. Заводра 30 метр таран стропил конструкцийĕсем хатĕрлеççĕ. Вĕсем пысăк йывăрлăха чăтăмлă. Стена панелĕсемпе стропил конструкцийĕсем нумай хутлă çуртсем тунă çĕрте, çавăн пекех кивĕ çуртсене çĕнетме, общество çурт-йĕрĕ валли те юрăхлă.

Президент çавăн пекех "Çĕнĕ Шупашкарти строительство материалĕсен завочĕ" АУОна та çитсе курчĕ. Предприятин çулталăкра 96 миллион силликат кирпĕч, 28 миллион керамика кирпĕчĕ кăлармалăх хăватсем пур. Çĕнĕ продукци – стенана çиелтен якатмалли тĕрлĕ тĕслĕ силикат кирпĕчĕ, силикат рельеф кирпĕчĕ, пенобетон блоксем кăларма тытăннă. Пĕлтĕр предприяти 16 миллион керамика кирпĕчĕ тата 36 миллион силикат кирпĕчĕ туса кăларнă. Предприяти продукцийĕ республикăна тата кӳршĕ облаçсене каять.

Журналистсемпе тĕл пулнă май Николай Федоров çакна палăртрĕ: "Эпир паян Чăваш Республикин тата федерацин Атăлçи округĕн строительство индустрийĕ лайăх аталаннă хулинче пултăмăр". Пирĕн тĕллев, палăртрĕ вăл, "Внешторгбанк" çĕнĕ хула тума уйăракан 35 миллиард тенкĕ Чăваш Енре юлтăр тесе тăрăшасси. Унăн пĕр пайĕпе строительство производствине çĕнетнĕ çĕрте усă курмалла. Çав производство хăвачĕпе те, пахалăхĕпе те Раççейре чăннипех малта пулмалла.

Николай Федоров палăртнă тăрăх, пурăнмалли çурт-йĕр тăвассин шайĕ малалла ӳсет. Чи кĕске вăхăтра, çитес пĕр-икĕ çул хушшинче, чи пĕчĕк виçе – çулталăкра 1 миллион та 200 пин тăваткал метр, чи пысăк виçе – 1 миллион та 400 пин тăваткал метр хваттер тума тытăнмалла. 10 çул хушшинче эпир Чăваш Ен историйĕнче тунă чухлĕ хваттер çĕклĕпĕр.

Республика пуçлăхĕ çавăн пекех журналистсене çапла пĕлтерчĕ: "Пĕрлĕхлĕ Раççей" ("Единая Россия") парти пуçарнипе çĕршывра чи пĕчĕк ĕç укçин виçине ӳстерессĕ. Раççейре кăçалхи авăнра бюджет тытăмĕнче ĕçлекенсен шалăвне 15 процент ӳстерме палăртассĕ. Президент республика Министрсен Кабинетне Чăваш Ен бюджет тытăмĕнче ĕçлекенсен шалăвне Раççейри пек 15 процент мар, 20 процент ӳстермелли майсене шутласа пăхма хушнă. "Экономика аталанăвĕ, бюджетăн тупăшсен пайĕ хушăнни мана çапла тума пай пачĕç. Эпĕ Министрсен Кабинетне çак майсене шутласа пăхмашкăн хушма пуларатăп, ку тĕрĕс пулĕ тетĕп", – палăртрĕ Николай Федоров.

Асăрханулăрах пулăр!

Ялсенче чикан майрисем çӳреççĕ

Ултав, суян ури кĕске теççĕ-ха, анчах та вĕсем çумăр хыççăнхи кăмпа евĕрех хунаса пыраççĕ-çке. Хамăр патри вăрăсем те аптăрамаççĕ-ха, акă, халь тата чикан майрисем пирĕн кил-çуртсене тустараççĕ, вăрлаççĕ. Эпир вара, ял çыннисем, шалти ĕçсен пайне çийĕнчех пĕлтерме ăстăн çитерейместпĕр. Çапла вара вĕсем пире хамăр патрах чике тăршшĕ лартса хăвараççĕ. Вĕсем пĕччен-иккĕн çӳремеççĕ. Ытла та правурскерсем, кил-çурта кĕме те именмеççĕ. Яка чĕлхеллĕ майрасем кантăк карилĕх материалсене тата ытти япаласене аш-какай, çупа çăмарта, ытти çимĕçпе улăштарма сĕнеççĕ. Кил картишне çине тăрсах кĕме сăлтав тупса çивĕч куçлăскерсем кирлĕ пек япалана куçран вĕçертмеççĕ, каярахпа каялла тавăрăнма пултараççĕ.

Акă вĕсем районти хăш-пĕр ялсенче пулса самай шар кăтартса хăварнă. Апрелĕн 3-мĕшĕнче 12-13 сехетсем хушшинче Ятман ялĕнчи Тĕп урамра чикан майрисем çӳренĕ. Хĕрĕх сакăр çулхи тăхлачăн ампарĕнчи аш-пăш самантрах вĕсен аллине çакланнă. Мĕнле майпа-ха виçĕ литр кĕрекен пилĕк банка таран консервланă аш вĕсен аллине çакланма пултарнă? Тата ăстан пĕлме пултарнă пачах ют çĕртен килнĕскерсем ампарта мĕнле япала упраннине?

Çак урамри тепĕр хуçалăха та кĕрсе тĕрĕслеме хал çитернĕ правурскерсем. Ара, пĕрремĕшĕ ытла та ăнăçлă пулнă-çке! 42 çулхи хĕрарăм хуçалăхра виçĕ индоутка çухалнине асăрхать.

Çаксемшĕн ытла та ăнăçлă çулçӳрев малалла тăсăлать. Паллах, вĕсем çавăнпа тухнă та ĕнтĕ.

Çапла вара вĕсем Шетмĕпуç ялĕнче те пулма ĕлкĕреççĕ. Тĕп урамри 41 çулхи арçын хуçалăхĕнче лаçса кĕреççĕ. Унтан вара "Урал–Электрон" МП–5 маркăллă бензопăчкă çухалать.

Тури Панкли ялĕнчи пĕр хуçалăхран икĕ чăхă куçран çухалать. 66 çулхи кинемей тĕрĕс-тĕкел хĕл каçарнă чăххисемсĕрех тăрса юлать. Шел, тен, тимлĕх тени сахалтарах пулнă?

Чăнах та, малтан тимлĕх, асăрханулăх сахаллинех палăртмалла пулĕ. Ют çынсем пырсан куçран вĕçертмелле мар, вĕсене хуçалăхри çуртсене кĕртмелле мар, эсир ăна шаннине палăртмалла мар. Кил картине кĕрсен алюмини йышши хатĕрсене куç хурассинчен сыхă пулмалла. Манмалла мар, вĕсем сирĕн патра вăл е ку япалана палăртса хурсан, татах та килме пултарассине асран кăлармалла мар. Палламан çынсен паллисене лайăх астуса юлма тăрăшăр, вĕсем ларнă машина номерне пăхма ан манăр. Çийĕнчех шалти ĕçсен пайне 02 е 2-16-67 номерсемпе шăнкăравлăр. Кая юлни вара ĕçе самай вăрахлатĕ.

Шалти ĕçсен пайĕ.

Вырăс чĕлхин çулталăкĕ

Кĕнеке – пĕлӳ çăлкуçĕ

Кăçалхи çулталăка Вырăс чĕлхин тата Вулав çулталăкĕ тесе палăртнă. Çакна вара Ильинка шкулĕнче вĕренекенсем хапăл тусах йышăнчĕç, кĕнекепе ытларах туслашма пуçларĕç. Акă саккăрмĕш класра вĕренекен Игорь Пагеев "Тусăм патне кĕнеке çинчен çыру леннĕ, çавăнпа та пурте активлăхпа палăрчĕç. Конференцинче викторина ирттерме те ĕлкĕрчĕç. Пĕрремĕш вырăна саккăрмĕш класра вĕренекен Снежанна Корпусова тивĕçрĕ. Улттăмĕш класра вĕренекен Веня Соколов вара иккĕмĕш пулчĕ. Конфе-

конкурса хутшăнчĕ. Ку çеç те мар, республикăри конкурс çĕнтерӳçи пулчĕ. Çапла вара вулав фестивальне хупнă çĕре хутшăнса чылай асăнмалăх парне илсе килчĕ. Пултарулăх ачана ача-пăча энциклопедийĕсем, дисклă плеер тата ытти хаклă парнесем кĕнеке патне ытларах туртăнма хистеççĕ.

Вырăс чĕлхипе литературине вĕрентекен Светлана Константиновна Яртеева вăрçă çинчен хайланă кĕнекесен конференцийĕ пуласине пĕлтерчĕ, кирлĕ литературăна суйлама пулăшрĕ. Саккăрмĕш класра вĕренекенсене вара В. Распутин çырнă "Живи и помни" Б. Васильевăн "А зори здесь тихие...", В. Быковăн "Дожить до рассвета", М. Шолоховăн "Судьба человека" тата ытти кĕнекесене вулама сĕнчĕ. Улттăмĕш класра вĕренекенсем вара вăрçă çинчен çырнă сăвăсене каларĕç. Ачасем питĕ тĕплĕн хатĕрленчĕ. Çавăнпа та пурте хутшăнакансене пурне те свидетельствăсем парса хавхалантарчĕç.

Ачасем ялти тĕслĕх библиотекăпа тачă çыхăну тытаççĕ, çавăнпа та конференци те унтах иртрĕ. Библиотека пур енлĕн пуян. Унта компьютер, телевизор пур, çӳлĕксем кĕнеке илемлĕ, пуян содержанилĕ кĕнекесемпе тулнă. Аэлита Юрьевна Храмова библиотекарь вара пире яланах хапăл туса кĕтсе илет. Уроксем хушшинчи тăхтавра та библиотекăна кайса килетпĕр.

Конференци пире пурне те питĕ килĕшрĕ. Çакăн пек ĕçсене ытларах ирттерсен питĕ аван пулнă пулĕччĕ. Халĕ вара эпир Роберт Рождественский пултарулăхĕпе çитес мероприятие хатĕрленетпĕр.

С. КОРПУСОВА,
8 класра вĕренекен.
Ильинка шкулĕ.

Сăн ӳкерчĕкре: вĕренекенсем тĕслĕх библиотекăра.

Шкулсенчен вĕренсе тухакансем валли

Пур ĕç те хисепре

Професси суйласа илесси – кирек камшăн та пурнăçра пысăк пĕлтерĕшлĕ утăм. Вăл пулас пурнăç çулйĕрне те палăртать.

15-17 çулсенче эпир профессисем пирки ытлашши шухăшласах каймастпăр. Карьера, ĕç укçи, витĕмлĕх пулчăр.

Тĕрĕссипе вара кам пулмалла-ха? Хальхи шкул ачин пĕтĕмĕшле тĕп е вăтам пĕлӳ илнĕ хыççăн кам пулма вĕренмелле? Тепĕр 7-10 çултан ĕç рынокĕнче кирлĕ пулĕ-и ку професси? Пур ĕç те хисепре-и?

Нумаях мар çул каялла çамрăксем банксене, финанс учрежденийĕсене туртăнчĕç. Ĕç укçи япăх мар тата хăвăртах ĕçлесе илме пулать вĕт-ха. Халĕ вара финанс хумĕ чакса пырать. Промышленноçть, производство аталанаççĕ, çавна май ку профильсемпе ĕçлекен технологсем, инженерсем кирлĕ.

Анлă специализаци тата йĕркелӳ ĕçĕнчи опыт кирлĕ. Çирĕплетсех çавна калама пулать: хальхи вăхăтра компьютер тата ют чĕлхесене пĕлни ытлашши мар.

Хальхи шкулсен тĕп задачи ачасене професси тĕлĕшпе аталанма майсем туса парасси пулса тăрать. Çав тĕллевпе апрелĕн 4-мĕшĕнче Муркаш, Турай, Юнкă, Мăн Сĕнтĕр, Калайкасси, Кашмаш, Сосновка шкулĕсенче вĕренекенсене 18-мĕш номерлĕ профессии училищине тата Петровски колледжа илсе каяссине йĕркелерĕмĕр.

18-мĕш номерлĕ профессии училищин директорĕн вĕрентӳпе производство ĕçĕ-хĕлĕ енĕпе ĕçлекен çумĕ Вера Николаевна Фомина çак вĕрмĕ заведенине вĕренме кĕмелли, пурăнмалли условисем, мĕнле специальноçсене алла илме май пурри пирки тĕплĕн каласа пачĕ. Ачасем вĕрентӳпе пурлăх базипе, вĕренӳ кабинечĕсемпе паллашрĕç. Пур енĕпе те тивĕçлĕ шайри кабинетсем, пурлăхпа техника бази, пысăк квалификациллĕ преподавательсем вĕренекенсене тарăн пĕлӳ илме тата хăйсен специальноçĕн специалисчĕсем пулса тăма май параççĕ.

Вĕренекенсем валли хăтлă общежити пур. Вĕсене кунсерен икĕ хут тӳлевсĕрех апатлантараççĕ. Спортпа туслисем валли спорт площадки тата спорт залĕ пур, футбол, волейбол, çăмăл атлетика, ирĕклĕ майпа кĕрешессин, кире спорчĕн, сĕтел çи теннисĕн секцийĕсем ĕçлеççĕ.

«Çапла вара сире пирĕн пата ырă сунса кĕтетпĕр»,– чĕнчĕç шкул ачисене педагогсем. Вĕсен пурнăç шăпи епле килсе тухсан та, вĕсем малашне епле ĕçе кӳлĕнсен те училищĕре илнĕ пĕлӳпе хăнăху вĕсене малашне пурнăçра кирлĕ пулаççех.

Преподавательсем палăртнă тăрăх, пĕрремĕш курсан коллективĕн тĕп задачисенчен пĕри çамрăк çынна пурнăçра хăйĕн çулне тупма пулăшасси пулса тăрать. Вĕсем кунта ачасене хăтлă пултăр тесе пĕтĕмпех тума тăрăшаççĕ. Мĕншĕн тесен вĕренекенсемшĕн училище вĕреннĕ вăхăтра тăван кил выраннех пулса тăрать.

Петровски колледжăн ертӳçин вĕрентӳпе воспитани енĕпе ĕçлекен çумĕ Людмила Александровна Харитонова студентсемпе пĕчĕк номер хатĕрленĕ. Педагогсем туризмпа йăла ыйтăвĕсене тивĕçтерекен специалисчĕсене хатĕрлеме тытăнакан пĕрремĕш колледж ĕçĕ-хĕлĕпе паллаштарчĕç. Колледжран вĕренсе тухнă хыççăн вĕсем тĕп хулари аслă вĕренӳ заведенийĕсенче кĕскетнĕ тапхăрпа вĕренĕве тăсаççĕ, специальноç профилĕпе «Букет Чувашире», «Интурист» турист фирминче, «ДИС» гостиницăра, «Акконд» кондитер фабрикинче тата ытти предприятисенче практикăра пулаççĕ.

Çавна манмалла мар. Пурнăç шăпи епле килсе тухсан та татах вĕренесси, çĕнĕрен вĕренесси пирки хатĕр пулмалла.

«Çынна пулăшас тетĕн пулсан, ăна укçа ан пар, вăл ăна пĕтерет. Ăна ĕç тупса пар. Вăл укçана хăех ĕçлесе илме пултарĕ». Çак халăх сăмахлăхĕ çумне нимĕн те хушса калаймăн. Тивĕçлĕ ĕç тата специальноçа кура тесе кăна хушса калас килет.

Т. ЕГОРОВА,
район администрацийĕн вĕрентӳ, çамрăксен политики тата физкультурăпа спорт пайĕн ертсе пыракан специалисчĕ.